

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ

УДК 343.31+343.35

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v1.2023.16>**А. В. Боровик***orcid.org/0000-0003-1834-404X**кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін,
проректор з наукової роботи**Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янука***КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СЛУЖБОВИХ ОСІБ
ЗА ПОСЯГАННЯ НА ПРЕДСТАВНИКІВ ВЛАДИ**

Постановка проблеми. Важливою умовою функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування є створення надійної та ефективної системи кримінально-правової охорони їх авторитету від злочинів та кримінальних проступків. З цією метою в Кримінальному кодексі України (далі – КК) створено систему заборонних кримінально-правових норм, що розміщені насамперед в розділі XV «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів» [1, с. 59]. Розробка численних і складних питань відповідальності за ці кримінально протиправні діяння потребує звернення до питання про їх суб'єкти, зокрема вчинення цих деліктів службовими особами.

На практиці мають місце випадки, коли в посяганнях на представників влади беруть участь службові особи використовуючи службове становище. Водночас у правозастосовних органів дуже часто виникають проблеми з кваліфікацією злочинів у таких випадках. Неоднозначними є погляди щодо того чи потребують вказані діяння кваліфікації за сукупністю, яке визначення службової особи слід застосовувати в конкретній ситуації. Важливо також звернути увагу на те, наскільки оптимально на сьогодні в КК України розв'язано проблему кримінально-правової оцінки участі службових осіб у злочинах і кримінальних проступках в цілому, а не лише у складах посягань на представників влади.

Стан дослідження. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян досліджено в роботах В. П. Беленка, А. В. Бойка, Л. П. Брич, І. О. Давидович, О. О. Дудорова, О. О. Кирбятєва, В. А. Клименка, В. В. Кузнецова, В. І. Осадчого,

М. В. Сийплові, А. М. Удода, О. А. Чувакова, М. І. Хавронюка, С. Д. Шапченка та ін. Однак низка проблем, пов'язаних з підставами кримінальної відповідальності за ці делікти, залишаються нерозв'язаними.

Метою статті є дослідження актуальних проблем кримінальної відповідальності службових осіб за посягання на представників влади та формування на цій основі рекомендацій щодо удосконалення кримінального законодавства та практики його застосування.

Основний зміст. Для більшості складів посягань на представників влади характерна наявність загального суб'єкта, оскільки відсутні будь-які вказівки щодо інших суб'єктів кримінальних правопорушень.

Деякі науковці акцентують увагу на тому, що суб'єктом злочину, передбаченого ст. 342 КК, може бути не тільки правопорушник, до якого потерпілий пред'явив законні вимоги, пов'язані з виконанням свого службового обов'язку чи взятого на себе обов'язку з охорони громадського порядку, але й інша особа, яка активно перешкождала їм виконувати ці обов'язки [2, с. 768; 3, с. 1106] або особа, яка чинить опір здійсненню потерпілим певних законних дій щодо інших громадян [4, с. 717].

Водночас у значній частині основних та кваліфікованих складів посягань на представників влади йдеться про спеціальних суб'єктів – службових осіб. Вони є суб'єктами злочинів, передбачених ч. 2 ст. 343, ч. 2 ст. 344, ст. 351, 351-1, 351-2 КК.

У ч. 2 ст. 343 КК криміналізовано втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця вчинене службовою особою з використанням свого службового становища, а в ч. 2 ст. 344 КК – втручання у діяльність державного діяча вчинене

особою з використанням свого службового становища. Відразу виникають логічні питання.

По-перше, законодавець використовує різні конструкції для позначення кваліфікованого складу злочину, що вчиняється службовою особою: «службовою особою з використанням свого службового становища» та «особою з використанням свого службового становища».

По-друге, чому вчинення злочину службовою особою визнається кваліфікуючою ознакою лише двох кримінальних правопорушень. Для прикладу погрози або насильство теж можуть вчинятися службовою особою з використанням свого службового становища.

Розв'язання зазначених проблемних питань потребує проведення комплексних наукових розробок.

У межах дослідження випадків вчинення посягань на представників влади службовою особою з використанням свого службового становища не можна не звернути увагу на питання віку, з якого особа може набути відповідного статусу спеціального суб'єкта кримінального правопорушення. З цього приводу слушно зауважують, що за законодавством України стати службовою особою публічного права можливо лише починаючи з 18 річного віку. А тому є підстави для висновку, що суб'єкт злочину з ознаками службової особи публічно-правової сфери має не загальний (16 років), а підвищений (18 років) вік кримінальної відповідальності [5, с. 118]. Водночас не слід забувати, що підвищений вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність є ознакою будь-якого суб'єкта кримінального правопорушення, на що звертають увагу вчені [6, с. 45; 7, с. 136–137]. У разі протиправного отримання статусу службової особи внаслідок, наприклад, подання підроблених документів про її вік (за фактичного його недосягнення), доцільним є притягнення особи до відповідальності як службової за умови фактичного досягнення нею шістнадцятирічного віку [8, с. 193].

Важливо також акцентувати й на тому, що вчинення будь-якого кримінального правопорушення службовою особою, особливо у співучасті, суттєво підвищує ступінь *суспільної небезпеки* відповідного делікту.

Службові особи сприяють злочинній діяльності шляхом надання необхідної інформації, забезпечення знаряддями й засобами вчинення злочину, гарантування співучасникам конспірації та безпеки, уникнення кримінальної відповідальності. Без службових осіб окремі злочини вчинити вкрай складно або майже неможливо [9, с. 78].

Відповідно до ч. 3 ст. 18 КК України, службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самовряду-

вання, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Використання службовою особою службового становища передусім передбачає використання тих повноважень, якими службова особа наділена у зв'язку із зайняттям нею певної посади чи здійсненням певної діяльності. Однак поняття використання службового становища, не обмежуючись діями у межах службової компетенції, охоплює і використання службовою особою свого службового авторитету, зв'язків з іншими службовими особами, інших можливостей, обумовлених займаною посадою. Тобто наголос слід робити на фактичних можливостях по службі, які виходять за межі службової компетенції винного та яких позбавлені особи, котрі не займають ту чи іншу посаду (не здійснюють певну діяльність). Використання особою свого службового авторитету, інших можливостей, обумовлених займаною посадою, є не менш суспільно небезпечним, ніж діяння в межах службової компетенції [10, с. 26–27].

Проблеми кримінально-правової оцінки посягань на представників влади, що вчиняються службовою особою з використанням свого службового становища, на сьогодні вирішуються декількома способами.

Вчинення таких посягань службовими особами визнають ознакою основного чи кваліфікованого (особливо кваліфікованого) складу кримінального правопорушення.

Як слушно зауважує В. Я. Громко аналіз нормативного закріплення вчинення злочину службовою особою як кваліфікуючої ознаки у КК засвідчив, що у законодавстві відсутня системність у закріпленні такої обставини [8, с. 194].

Певні порушення цієї системності стосуються і деліктів, передбачених ст. 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 351, 351-1, 351-2 КК України. Слід або в усіх випадках посягань на представників влади, що вчиняються загальними суб'єктами кримінальних правопорушень, передбачити відповідну кваліфікуючу чи особливо кваліфікуючу ознаку або ж відмовитися від неї у ч. 2 ст. 343 КК України та ч. 2 ст. 344 КК України.

У разі відсутності такої кваліфікуючої чи особливо кваліфікуючої обставини або відмови

від неї відповідні посягання на представників влади можна буде кваліфікувати за сукупністю злочинів, зокрема за ст. 364, 365 КК України. В. П. Беленок з цього приводу зауважує, що важливо звернути увагу на випадки вчинення злочину, передбаченого ст. 345 КК України, службовою особою з використанням свого службового становища. Іноді такі дії можуть кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст. 345 та 365 КК України (це стосується випадків, коли суб'єктом слугує працівник правоохоронного органу, а також наявна істотна шкода). В інших випадках факт участі службової особи може бути враховано лише під час індивідуалізації покарання в межах характеристики особи винного [11, с. 74].

Однак з цього приводу варто висловити певні застереження. Не можна не погодитися з А. А. Вознюком, що нині зловживання владою або службовим становищем має місце лише за наявності трьох умов: 1) використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби; 2) це діяння вчиняється з метою одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи; 3) воно повинно завдати істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб. Причому мета одержання неправомірної вигоди значно обмежує це діяння. Відтак, вчинення його без мети одержання неправомірної вигоди, наприклад, в інших особистих інтересах або в інтересах третіх осіб (як це було в попередній редакції статті) не утворює складу злочину, передбаченого ст. 364 КК України [12, с. 105-108]. Певні вади має і ст. 365 КК України, оскільки її суб'єктом є не будь-яка службова особа, а лише працівник правоохоронного органу, що також значно обмежує можливість притягнення до відповідальності інших службових осіб юридичної особи публічного права [13, с. 149].

Мають рацію і О. О. Дудоров з Є. О. Письменським наголошуючи на необґрунтованому звуженні встановлених меж кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 364 КК України, а також виникнення конкуренції норм, передбачених ст. 364 і ст. 368 КК України, яка зумовлює складність кваліфікації вчиненого службовою особою, створюючи додаткові перешкоди в ефективному реагуванні кримінально-правовими засобами на службові зловживання [14].

Таким чином, не усі випадки посягань на представників влади можна кваліфікувати за сукупністю, зокрема злочинів, передбачених ст. 364 та 365 КК України. В таких ситуаціях відповідну участь навіть не можна врахувати як обставину, що обтяжуватиме покарання, в межах ст. 67 КК

України з огляду на її відсутність у відповідному переліку.

Враховуючи значний рівень корупції в державі та необхідність протидії їй, на чому неодноразово наголошували науковці [15; 16; 17], а також звернено увагу в попередніх дослідженнях [18; 19; 20], ситуація щодо неможливості врахування участі службових осіб в окремих посяганнях на представників влади є неприпустимою.

Тому й не дивно, що в теорії кримінального права пропонується нестандартний спосіб розв'язання проблеми.

М. І. Хавронюк пропонує її вирішити шляхом скасування в усіх статтях Особливої частини КК України ознак, які обтяжують відповідальність і стосуються вчинення злочину «службовою особою», «особою, яка є представником влади», «службовою особою із зловживанням службовим становищем», «службовою особою з використанням службового становища» тощо та доповнення ст. 364 приміткою такого змісту: «5. Умисне вчинення службовою особою з використанням влади чи службового становища будь-якого злочину, передбаченого цим Кодексом, тягне відповідальність за сукупністю злочинів, передбачених ст. 364 і відповідною іншою статтею цього Кодексу. Причому вчинення такого злочину визнається істотною шкодою, передбаченою ч. 1 ст. 364. Правило про сукупність злочинів не застосовується, якщо вчинення службовою особою злочину передбачене як ознака іншого злочину» [21, с. 242–243].

Подібний підхід рекомендує застосувати В. Я. Громко обґрунтовуючи доцільність вирішення проблеми уніфікованого посилення кримінальної відповідальності за злочини, вчинені шляхом службових зловживань, через відмову від відповідної кваліфікуючої ознаки з одночасним вирішенням цього питання в окремій нормі (пропонується у ст. 18 КК).

На його переконання статтю 18 КК слід доповнити частиною 5 такого змісту:

«5. При вчиненні особами, передбаченими у ч. 3, 4 цієї статті, а також особами, що надають публічні послуги, шляхом зловживання своїм службовим становищем (повноваженнями), злочинів, спеціальним суб'єктом яких вони не є, межі основних покарань, визначені санкцією статті (частини статті), що передбачає відповідальність за такий злочин, кратні збільшуються:

1) при вчиненні злочину особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, нижня межа – у 1,5, верхня – у 2 рази;

2) при вчиненні злочину особами, які надають публічні послуги, нижня межа – у 1,4, верхня – у 1,7 рази;

3) при вчиненні злочину особою, визначеною у примітці до ст. 364 КК, за винятком осіб, вказаних у п. 1 частини 5 цієї статті, нижня межа – у 1,3, верхня – у 1,5 разів;

4) при вчиненні злочину службовими особами юридичних осіб приватного права нижня межа – у 1,2, верхня – 1,3 раза;

5) внаслідок кратного збільшення нижньої межі покарання вона не може перевищувати максимального розміру, визначеного для такого виду покарання в Загальній частині цього Кодексу;

6) якщо внаслідок кратного збільшення верхньої межі покарання вона виходить за межі максимального розміру, визначеного для такого виду покарання в Загальній частині цього Кодексу, то верхня межа цього виду покарання визначається максимальним розміром, визначеним для такого виду покарання в Загальній частині цього Кодексу, а менш суворий вид покарання переводиться у більш суворий з урахуванням положень ст. 72 КК;

7) при засудженні осіб, вказаних у пунктах 1–4 частини 5 цієї статті, суд може призначити додаткове покарання у виді штрафу й у випадках, якщо його спеціально не передбачено в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу;

8) під час визначення строкових покарань у виді обмеження та позбавлення волі їх розмір заокруглюється до меншого цілого числа місяців;

9) межі санкції, отримані в результаті кратного їх підвищення, враховуються під час визначення ступеня тяжкості злочину, можливого остаточного покарання за сукупністю злочинів та під час вирішення інших кримінально-правових питань» [8, с. 10, 196, 197].

А. А. Вознюк вважає найбільш прийнятним цей варіант розв'язання проблеми, оскільки він оптимально повно та об'єктивно враховує участь службових осіб у створенні й діяльності злочинних об'єднань із використанням службового становища [22, с. 37].

Однак як видається ще кращим варіантом є той, що пропонується в проекті нового КК. Як відомо на початку розділу 9.7. «Кримінальні правопорушення проти порядку публічного управління та авторитету держави» міститься перелік ознак, що підвищують тяжкість злочину. Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 9.7.2. проекту ознакою, що підвищують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим розділом, є вчинення умисного злочину з використанням влади, службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище. Натомість у п. 3 ч. 1 ст. 9.7.3. проекту ознакою, що підвищують на один ступінь тяжкість злочинів,

передбачених цим розділом, є вчинення умисного злочину в складі простої групи [23]. Цей спосіб на відміну від попереднього узгоджується із системою норм інших кримінально-правових інститутів і стосується усіх обставин, що обтяжують кримінальну відповідальність.

Висновки. За результатами дослідження проблем кримінальної відповідальності за посягання на представників влади, вчинені службовою особою з використанням службового становища, можна запропонувати декілька висновків.

1. У значній частині основних та кваліфікованих складів посягань на представників влади йдеться про спеціальних суб'єктів – службових осіб. Вони є суб'єктами як основних (ст. 351, 351-1, 351-2 КК), так і кваліфікованих складів злочинів (ч. 2 ст. 343, ч. 2 ст. 344 КК).

2. Необґрунтованість позиції законодавця є очевидною з огляду на відсутність системного підходу щодо конструювання відповідних кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих ознак) складів посягань на представників влади, пов'язаних з вчиненням цих деліктів службовою особою з використанням службового становища, а також порушенням правил що стосуються уніфікації термінології.

3. Під час кваліфікації посягань на представників влади у випадку вчинення їх службовою особою з використанням службового становища слід виходити з виду службової особи, наявності чи відсутності відповідного кваліфікованого складу кримінального правопорушення, а також наявності/відсутності ознак складів злочинів, передбачених ст. 364, 365 КК України. Така практика не може повною мірою врахувати усі можливі варіанти участі службової особи в деліктах проти представників влади.

4. З-поміж наявних шляхів розв'язання проблеми (за допомогою відповідної кваліфікуючої чи особливо кваліфікуючої ознаки, кваліфікації за сукупністю зі злочинами, передбаченими ст. 364, 365 КК України, відмови від відповідної кваліфікуючої чи особливо кваліфікуючої ознаки з одночасним вирішенням цього питання в окремій нормі Загальної частини КК тощо) найбільш оптимальним видається комплексне її вирішення під час реформування кримінального законодавства шляхом формування на початку розділу відповідного переліку ознак, що підвищують тяжкість злочину на один чи два ступені як це має місце в проекті КК України.

Література

1. Боровик А.В. Безпосередні основні об'єкти кримінальних правопорушень проти представників влади. *Публічне право*. 2022. № 2 (46). С. 59–72.
2. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / відп. ред. С. С. Яценко. 2-ге вид., переробл. та доповн. Київ : А.С.К., 2002. 968 с.

3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. [2-ге вид., переробл. та доповн.]. Київ : Дакор, 2008. 1428 с.

4. Кримінальний кодекс України: наук.-практ. комент.: у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., доповн. Харків: Право, 2013. Т. 2: Особлива частина. 1040 с.

5. Цховребор А.О. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Дніпро, 2017. 226 с.

6. Вознюк А.А. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність, – ознака загального чи спеціального суб'єкта злочину? *Актуальні проблеми кримінального права та процесу: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (Кривий Ріг, 10 черв. 2016 р.)*. Кривий Ріг: Геліос-Принт, 2016. С. 44–47.

7. Осадчий В.І. Проблеми кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності : дис. ... док. юрид. наук : 12.00.08. К., 2004. 469 с.

8. Громко В.Я. Вчинення злочину службовою особою як обставина, що обтяжує відповідальність за кримінальним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2015. 224 с.

9. Вознюк А.А. Кримінальна відповідальність службових осіб за створення злочинних об'єднань та участь у них. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 2 (12). С. 78–93.

10. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою (статті 255, 255¹, 255², 255³, 256 Кримінального кодексу України): науково-практичний коментар / А.А. Вознюк, О.О. Дудоров, С.С. Чернявський. Київ: Норма права, 2021. 130 с.

11. Беленок В.П. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 353 с.

12. Вознюк А.А. Актуальні питання кваліфікації злочинів, передбачених статтями 255, 257, 258-3, 260 Кримінального кодексу України, учинених службовою особою з використанням влади або службового становища. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогоднішньої та шляхи їх вирішення* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25 берез. 2016 р.) : у 2 ч. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 105–108.

13. Вознюк А.А. Кримінальна відповідальність службових осіб за участь у злочинах, передбачених ст. 255, 258-3, 260 Кримінального кодексу України. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі [Текст] : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (Київ, 9 груд. 2016 р.) / [ред. кол. : В.В. Черней, С.Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 146–151.

14. Дудоров О.О., Письменський Є.О. Проблеми застосування й удосконалення кримінально-правової заборони, присвяченої незаконній порубці лісу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 6. С. 178–190.

15. Головкин Б.М. Про корупцію в приватному секторі. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 4. С. 347–355.

16. Вознюк А. А. Психологічні теорії пояснення корупції. *Юридична психологія*. № 25 (2). 2019. С. 7–15.

17. Вознюк А.А. Визнання статті 366-1 Кримінального кодексу України неконституційною: концептуальні вади прийнятого рішення. *Науковий віс-*

ник Національної академії внутрішніх справ. 2020. № 4 (117). С. 20–31.

18. Боровик А.В. Щодо європейських стандартів кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення та їх запобігання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. №. 85. С. 22–29.

19. Боровик А.В. Про зміну законодавчих підходів, що стосується регулювання питань, пов'язаних з іноземним інвестуванням в Україні та корупційних впливів вказаній сфері. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2020. № 42(2). С. 29–35.

20. Боровик А.В. Міжнародні стандарти щодо кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення та їх запобігання. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Том 31 (70) Ч. 3 № 2. С. 27–34.

21. Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. С. 242–243.

22. Вознюк А.А. Актуальні проблеми на шляху побудови ефективної системи кримінально-правової протидії корупції в Україні. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* [Текст] : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 груд. 2018 р.) : у 2 ч. / [редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2018. – Ч. 1. С. 33–38. 37

23. Контрольний текст проекту нового КК України (станом на 30 грудня 2022 р.). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/12/30/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-30-12-2022.pdf>

Анотація

Боровик А. В. Кримінальна відповідальність службових осіб за посягання на представників влади. – Стаття.

У науковій статті дослідженні проблеми кримінальної відповідальності за посягання на представників влади, вчинені службовою особою з використанням службового становища задля формування на цій основі пропозицій щодо удосконалення кримінального законодавства та практики його застосування.

Виявлено, що у значній частині основних та кваліфікованих складів посягань на представників влади йдеться про спеціальних суб'єктів – службових осіб. Вони є суб'єктами як основних (ст. 351, 351-1, 351-2 КК), так і кваліфікованих складів злочинів (ч. 2 ст. 343, ч. 2 ст. 344 КК).

Встановлено необґрунтованість позиції законодавця з огляду на відсутність системного підходу щодо конструювання відповідних кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих ознак) складів посягань на представників влади, пов'язаних з вчиненням цих деліктів службовою особою з використанням службового становища, а також порушенням правил що стосуються уніфікації термінології.

Під час кваліфікації посягань на представників влади у випадку вчинення їх службовою особою з використанням службового становища запропоновано виходити з виду службової особи, наявності чи відсутності відповідного кваліфікованого складу кримінального правопорушення, а також наявності/відсутності ознак складів злочинів, передбачених ст. 364, 365 КК України. Така практика не може повною мірою врахувати усі можливі варіанти участі службової особи в деліктах проти представників влади.

З-поміж наявних шляхів розв'язання проблеми (за допомогою відповідної кваліфікуючої чи особливо кваліфікуючої ознаки, кваліфікації за сукупністю зі злочинами, передбаченими ст. 364, 365 КК України, відмови від відповідної кваліфікуючої чи особливо кваліфікуючої ознаки з одночасним вирішенням цього питання в окремій нормі Загальної частини КК тощо) найбільш оптимальним визнано комплексне її вирішення під час реформування кримінального законодавства шляхом формування на початку розділу відповідного переліку ознак, що підвищують тяжкість злочину на один чи два ступені як це має місце в проекті КК України.

Ключові слова: службова особа, представник влади, кваліфікований чи особливо кваліфікований склад кримінального правопорушення, кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, суб'єкт кримінального правопорушення, обставина, що обтяжує покарання, зловживання службовим становищем.

Summary

Borovyk A. V. Criminal liability of officials for encroachment on representatives of the authorities. – Article.

The scientific article examines the problems of criminal liability for officials on representatives of the authorities, committed by an official using his official position in order to formulate proposals on the improvement of criminal legislation and the practice of its application on this basis.

It was found that special subjects – officials are mentioned in a significant part of the main and qualified compositions of assaults on representatives of the authorities. They are subjects of both basic (Articles 351, 351-1, 351-2 of the Criminal Code) and qualified crimes (Part 2 of Article 343, Part 2 of Article 344 of the Criminal Code).

The groundlessness of the legislator's position was established due to the lack of a systematic approach to the construction of appropriate qualifying (especially qualifying features) components of officials on representatives of the authorities, related to the commission of these torts by an official using his official position, as well as violation of the rules related to the unification of terminology.

The qualification of officials on representatives of the authorities in the case of their commission by an official using his official position suggests to proceed from the appearance of an official, the presence or absence of a corresponding qualified composition of a criminal offense, as well as the presence/absence of elements of the composition of crimes provided for in Art. 364, 365 of the Criminal Code of Ukraine. This practice cannot fully take into account all possible options for the participation of an official in torts against representatives of the authorities.

The most comprehensive solution among the available ways of solving the problem (with the help of a corresponding qualifying or specially qualifying feature, qualification by the totality of the crimes provided for in Articles 364, 365 of the Criminal Code of Ukraine, refusal of the corresponding qualifying or specially qualifying feature with simultaneous resolution of this issue in a separate norm of the general part of the Criminal Code, etc.) is a comprehensive solution to it during the reformation of the criminal legislation by forming at the beginning of the section a corresponding list of features that increase the severity of the crime by one or two degrees, as is the case in the draft Criminal Code of Ukraine.

Key words: official, government representative, qualified or particularly qualified composition of the criminal offense, criminal offenses against the authority of state authorities, local self-government bodies, citizens' associations, the subject of a criminal offense, an aggravating circumstance, abuse of office.